

Komercyjne bazy danych 2

DBMS Oracle – informacje podstawowe

doc. dr inż. Tomasz Traczyk

Institut Automatyki i Informatyki Stosowanej
Politechnika Warszawska

Październik 2008

Co to jest Oracle

- ▶ **ORACLE®** jest największym producentem systemów zarządzania bazami danych
- ▶ Udział w światowym rynku RDBMS – ponad 40%

Podstawowa oferta

- ▶ Systemy zarządzania bazami danych
 - ▶ DBMS Oracle 10g
 - ▶ Personal Oracle Lite, Oracle TopTen itp.
- ▶ Narzędzia do tworzenia aplikacji i CASE
 - ▶ Oracle Forms + Reports
 - ▶ Oracle JDeveloper
 - ▶ Oracle XML Publisher
 - ▶ Oracle Designer
- ▶ Oprogramowanie internetowe
 - ▶ Oracle Application Server
- ▶ Narzędzia do analizy danych (*Business Intelligence*)
 - ▶ Oracle Discoverer
- ▶ Gotowe aplikacje dla przemysłu i handlu
 - ▶ Oracle Business Applications Suite

Oracle DBMS

Jest to rozbudowany system zarządzania bazami danych

Produkty

- ▶ Oracle10g – „duża” baza relacyjno-obiektowa
- ▶ Personal Oracle Lite, Oracle TopTen itp. – osobne produkty do zastosowań przenośnych, wbudowanych itp.

„Wagi” Oracle DBMS

- ▶ Oracle Server Express Edition – darmowa, z ograniczeniami i bez opcji
- ▶ Oracle Server Standard Edition One – na jeden komputer, bez opcji
- ▶ Oracle Server Standard Edition – dla grup roboczych, możliwy klaster, z uboższym wyborem opcji
- ▶ Oracle Server Enterprise Edition – pełna wersja

Cechy Oracle DBMS

- ▶ „Uniwersalność”
 - ▶ możliwości dołączenia specjalizowanych opcji
 - ▶ możliwości tworzenia własnych typów danych
 - ▶ możliwości dołączania własnych modułów kodu (*cartridges*) do serwera
- ▶ Otwartość
 - ▶ zgodność z normami, np. ISO SQL (*entry level*)
 - ▶ zgodność ze standardami przemysłowymi, np. CORBA, XA, SNMP, XML, XML Schema, XSLT itd.
 - ▶ dostęp do danych przez typowe interfejsy, np. ODBC, JDBC
 - ▶ dostęp z WWW

- ▶ Przenośność
 - ▶ dostępne wersje na kilkadziesiąt platform: od PC do mainframe
 - ▶ wersje na wszystkie platformy są w pełni funkcjonalnie zgodne
 - ▶ serwery i klienci na różnych platformach współpracują ze sobą bez żadnych specjalnych zabiegów
- ▶ Skalowalność
 - ▶ wykorzystywanie możliwości systemów wieloprocesorowych
 - ▶ możliwość rozproszenia bazy danych
 - ▶ praca w kratkach (*grids*)
 - ▶ możliwość obsługi jednej bazy danych przez kilka serwerów
 - ▶ inteligentne partycjonowanie danych
- ▶ Duża wydajność
 - ▶ zaawansowany kosztowy optymalizator zapytań
 - ▶ dzielone zasoby dla powtarzanych zapytań

- ▶ Wysoka dostępność
 - ▶ *on-line backup*
 - ▶ modyfikacje struktur i konwersje danych „na żywo”
- ▶ Bezpieczeństwo
 - ▶ zróżnicowane prawa dostępu
 - ▶ zaawansowane mechanizmy bezpieczeństwa sieciowego
- ▶ Niezawodność
 - ▶ automatyczne odtwarzanie po awariach
 - ▶ zaawansowane mechanizmy wykonywania kopii rezerwowych
 - ▶ serwery rezerwowe (*Data Guard*)

Opcje

- ▶ *Real Application Clusters* – wielokomputerowość
- ▶ *Management Packs* – opcje ułatwiające i automatyzujące zarządzanie serwerem
- ▶ *Partitioning* – inteligentne partycjonowanie wielkich zbiorów danych
- ▶ *Content DB* i *Records DB* – zarządzanie dokumentami niestrukturalnymi, elementy *workflow*
- ▶ *Warehouse Builder* – narzędzia do budowy procesów ETL
- ▶ *OLAP* – serwer wielowymiarowy wbudowany w bazę relacyjno-obiektową
- ▶ *Data Mining* – wbudowane w bazę narzędzia do drążenia danych

- ▶ *Database Vault* – dodatkowe zabezpieczenia dostępu do danych (SOX)
- ▶ *Advanced Security* – szyfrowanie danych i dodatkowe mechanizmy bezpieczeństwa transmisji
- ▶ *Label Security* – prawa dostępu na poziomie wierszy
- ▶ *Spatial* – do przechowywania danych przestrzennych (GIS) i operacji na nich

Podstawowe zastosowania DBMS Oracle

Systemy OLTP (*On-line Transaction Processing*)

- ▶ Wbudowane wsparcie dla OLTP (model ACID)
- ▶ Współdziałanie z monitorami transakcyjnymi (standard XA)

Składowanie dokumentów i *content management*

- ▶ XML DB
- ▶ Wyszukiwanie pełnotekstowe (*Intermedia Text*)
- ▶ Opcje *Content Db* i *Records Db*

Hurtownie danych

- ▶ Wbudowane w DBMS mechanizmy dedykowane magazynowaniu danych i OLAP (*On-line Analytical Processing*)
 - ▶ indeksy bitowe
 - ▶ inteligentne partycjonowanie
 - ▶ optymalizacja zapytań gwiazdzystych
- ▶ Opcje OLAP i *Data Mining*
- ▶ Narzędzia do budowy procesów ETL (*Extraction–Transition–Loading*)

Architektury systemów z DBMS Oracle

- ▶ Jednozadaniowa – program użytkowy łączy się przez mechanizmy s.o. wprost z DBMS
- ▶ Dwuzadaniowa (*two-task*) – program użytkowy łączy się z procesem nasłuchu, a ten z DBMS
- ▶ Klient-serwer – klient łączy się przez mechanizmy sieciowe z procesem nasłuchu, a ten z DBMS
- ▶ Trójwarstwowa – klient łączy się przez mechanizmy WWW z serwerem aplikacji, a ten przez mechanizmy sieciowe i proces nasłuchu z DBMS
- ▶ Obiektowa rozproszona (CORBA, EJB, WebServices) – obiekt w aplikacji klienta wywołuje za usługę obiektu na serwerze aplikacyjnym lub w DBMS, a ten łączy się z danymi
- ▶ Kratowa – baza danych i serwery aplikacyjne rozproszone w strukturze kraty (*grid*)

Produkty związane z DBMS

- ▶ Konsole SQL: SQL*Plus, *iSQL*Plus*
- ▶ Narzędzie dla projektanta SQL i PL/SQL: SQL Developer
- ▶ Narzędzia administracyjne: Oracle Enterprise Manager
- ▶ Narzędzia pomocnicze
 - ▶ SQL*Loader
 - ▶ Import, Export
- ▶ Interfejsy do języków programowania
 - ▶ OCI (*Oracle Call Interface*)
 - ▶ ODBC
 - ▶ JDBC
 - ▶ Oracle Programmer – preprocesory, np. Pro*C

Oracle Net

- ▶ Nazwy produktu: SQL*Net, Net*9i, Net*10g, ...
- ▶ Łączy
 - ▶ klienci z serwerami Oracle
 - ▶ serwery Oracle między sobą
- ▶ Adresowanie w Net 10g – *TNS alias*
 - ▶ alias jest tłumaczony na typ protokołu, adres sieciowy i nazwę instancji
 - ▶ sposób tłumaczenia jest zapisany w pliku TNSNAMES.ORA
 - ▶ możliwe jest użycie serwera LDAP do definiowania aliasów

Podstawowe informacje o programie SQL*Plus

Zastosowanie

- ▶ Zapytania *ad-hoc*
- ▶ Proste raporty
- ▶ Uruchamianie skryptów

Podstawy użycia

- ▶ Dyrektywy SQL*Plus
 - ▶ skrypty wywołuje się przez @nazwa_pliku lub start nazwa_pliku (domyślne rozszerzenie .sql)
 - ▶ wyniki można wyprowadzić do pliku:
spool nazwa_pliku
select ...
spool off
 - ▶ istnieje duża grupa dyrektyw służących do formatowania wyników
 - ▶ EXIT – kończy działanie programu
 - ▶ DESC nazwa_tabeli – wyświetla opis struktury tabeli
- ▶ SQL i PL/SQL
 - ▶ komentarze ujmuje się w /* */ lub poprzedza --
 - ▶ zdania SQL muszą kończyć się średnikiem lub linią ze slashem w 1. kolumnie
 - ▶ teksty programów w PL/SQL kończy się obowiązkowo linią ze slashem w 1. kolumnie

Skrypty SQL*Plus – przykład

Wypisywanie danych do pliku tekstowego, w którym separatorem pól jest przecinek:

SET LINESIZE 100	ustawienie maksymalnej długości linii
SET TRIMSPOOL ON	linie nie będą uzupełniane spacjami
SET PAGESIZE 0	bez nagłówków kolumn
SET COLSEP ', '	separator kolumn
SET FEEDBACK OFF	bez komunikatów o zwróconej liczbie linii
SET ECHO OFF	bez echa poleceń
SET VERIFY OFF	bez informacji o podstawianiu parametrów
PROMPT Dane przykładowe	napis wyprowadzany na wyjście
SET TERMOUT OFF	dalej nie będzie wyprowadzania na ekran
COLUMN nazwa FORMAT A40	określenie formatu danych
SPOOL przyklad.txt	wynik będzie wyprowadzany do pliku
SELECT id_przedmiotu, nazwa FROM przedmioty WHERE nazwa LIKE '%&1%';	zapytanie z parametrem
SPOOL OFF	koniec wyprowadzania do pliku
EXIT	zakończenie działania programu

Sesje i transakcje

Sesje

- ▶ Sesja trwa od przyłączenia (*connect*) do odłączenia (*disconnect*)
- ▶ Przy przyłączeniu podaje się nazwę użytkownika, hasło i adres serwera
- ▶ Jest utrzymywany stan sesji (np. zmiennych systemowych, zmiennych globalnych w pakietach PL/SQL)

Transakcje

- ▶ Wszystkie modyfikacje danych przebiegają w ramach transakcji
- ▶ Transakcje rozpoczynają się samoistnie
- ▶ Zatwierdzenie transakcji musi być jawne
- ▶ Niektóre narzędzia (np. SQL*Plus) automatycznie zatwierdzają transakcje przy końcu pracy

Organizacja logiczna bazy danych

- ▶ Baza danych – obsługiwana przez instancję serwera
- ▶ Schematy
 - ▶ SYS – właściciela słownika systemowego
 - ▶ SYSTEM – domyślnego DBA (*Database Administrator*)
 - ▶ użytkowników

Obiekty a schematy

- ▶ Schemat zawiera obiekty użytkownika-właściciela
- ▶ Twórca obiektu staje się jego właścicielem – obiekt znajduje się w schemacie twórcy
- ▶ Właściciel ma pełne prawa do obiektu i odwołuje się do niego używając samej nazwy
- ▶ Uprawniony użytkownik może odwoływać się do „cudzego” obiektu używając składni `schemat.obiekt`

Obiekty¹ w bazie danych

- ▶ Tabele
 - ▶ indeksy
 - ▶ wyzwalacze (*triggers*)
 - ▶ więzy
 - ▶ grona (*clusters*)
- ▶ Sekwencje
- ▶ Perspektywy i synonimy
- ▶ Połączenia baz danych (*database links*), migawki (*snapshots*)
- ▶ Funkcje, procedury, pakiety
- ▶ Typy obiektowe, tabele obiektów, perspektywy obiektowe
- ▶ Dokumenty w XML Repository

¹„Obiekty” nie w sensie OODBMS

Nazwy obiektów w DBMS Oracle

Nazwy „zwykłe”

- ▶ Długość do 30 znaków, zaczynają się od litery, zawierają litery, cyfry i znaki _
- ▶ Nie zaleca się używania znaków narodowych w nazwach
- ▶ Wielkość liter w „zwykłych” nazwach jest nieistotna
- ▶ W słowniku danych nazwy są zapisywane wielkimi literami

Nazwy „w cudzysłowie”

- ▶ Mogą zawierać dowolne znaki, także spacje
- ▶ Wielkość liter jest istotna
- ▶ Nie należy stosować bez wyraźnego powodu
- ▶ Sensowne zastosowania
 - ▶ aliasy w zapytaniach, gdy wynik jest przeznaczony do prezentacji
 - ▶ aliasy w zapytaniach SQLX (tworzą XML)

Podstawowe typy danych (relacyjne)

Znakowe	CHAR(n)	Stałej długości n bajtów (uzupełniane spacjami), max. 2000 bajtów
	VARCHAR2(n)	Zmiennej długości, do n bajtów; max. 4000 bajtów
Znakowe „narodowe”	NCHAR(n)	Stałej długości n bajtów (uzupełniane spacjami), max. 2000 bajtów)
	NVARCHAR2(n)	Zmiennej długości, do n bajtów; max. 4000 bajtów

Numeryczne	NUMBER(p,s)	Numeryczne stałoprzecinkowe o p cyfrach, z czego s cyfr po przecinku dziesiętnym, max. 38 cyfr; parametr s może być ujemny – oznacza to zaokrąglenie do -s cyfr przed przecinkiem, np. NUMBER(8,-2) oznacza zaokrąglenie do pełnych setek
	NUMBER(p)	To samo co NUMBER(p, 0)
	NUMBER	Numeryczne zmiennoprzecinkowe (przechowywane z precyzją 38 cyfr)

Daty	DATE	Czas i data, z dokładnością do sekund; arytmetyka „na dniach” ($\frac{1}{24}$ oznacza 1 godz.)
	TIMESTAMP	Czas i data, z dokładnością do części sekund; zgodne z normą ISO
	TIMESTAMP WITH TIMEZONE	Czas i data, z dokładnością do części sekund, ze strefą czasową (uwaga: nie mogą występować w kluczach głównych)
	TIMESTAMP WITH LOCAL TIMEZONE	Czas i data, z dokładnością do części sekund, z lokalną strefą czasową (mogą występować w kluczach głównych)
	INTERVAL	„Odstęp” czasu; zgodne z normą ISO

Brak typu logicznego i *autoincrement*.

Specjalne typy danych (relacyjne)

ROWID	ROWID	Specjalny typ do przechowywania adresów wierszy
Znakowe	LONG	Do przechowywania bardzo długich tekstów, do 2 GB
	CLOB	Do przechowywania bardzo długich tekstów, do 4 GB
Binarne	RAW	Dane binarne do 2000 bajtów
	LONG RAW	Wielkie dane binarne – do 2 GB
	BLOB	Wielkie dane binarne – do 4 GB
	BFILE	Wielkie dane binarne w plikach poza b.d.

Typy LOB

- ▶ Wiele kolumn w tabeli
- ▶ W kolumnie przechowywany jest „lokator” i to on jest zwracany w zapytaniach
- ▶ Dane mogą być przechowywane
 - ▶ razem z wierszem (do 4000 bajtów) lub osobno
 - ▶ w innej przestrzeni tabel
 - ▶ w plikach zewnętrznych (typ BFILE)
- ▶ Do operowania na danych LOB służy pakiet DBMS_LOB
- ▶ Istnieją ograniczenia co do użycia typów LOB w wyzwalaczach

Typy LONG i LONG RAW

- ▶ Zaszłość z Oracle7, **nie używać**

Typy danych ISO SQL

- ▶ Przykłady: INTEGER, VARCHAR
- ▶ Istnieją tylko dla kompatybilności
- ▶ Są rzutowane na natywne typy Oracle
- ▶ Nie zachowują się zgodnie ze standardem
- ▶ **Nie używać!**

Więzy deklaratywne

- ▶ Rodzaje
 - ▶ NOT NULL
 - ▶ klucze główne (*primary keys*)
 - ▶ klucze unikalne (*unique keys*)
 - ▶ klucze obce (*foreign keys*)
 - ▶ więzy kontrolne (*check constraints*)
- ▶ Zalety
 - ▶ niemożliwe do obejścia
 - ▶ statyczne – dotyczą wszystkich wierszy
 - ▶ zoptymalizowane
 - ▶ nie wymagają programowania
- ▶ Wady
 - ▶ ograniczona siła wyrazu
 - ▶ klucze obce nie mogą być stosowane do tabeli odległej w rozproszonej b.d.

Uwaga!

Dla kluczy głównych i unikalnych serwer Oracle automatycznie tworzy indeksy unikalne!

Ograniczenia proceduralne – wyzwalacze (*triggers*)

- ▶ Realizacja
 - ▶ procedury w PL/SQL związane z definicją tabel
 - ▶ automatycznie uruchamiają się w wyniku zdarzenia DML
- ▶ Zalety
 - ▶ niemal nieograniczona „siła wyrazu”
 - ▶ niemożliwe do obejścia
 - ▶ mogą działać na tabelach odległych
- ▶ Wady
 - ▶ wymagają programowania – podatne na błędy

Programowanie proceduralne na serwerze

- ▶ Język PL/SQL
- ▶ Elementy proceduralne na serwerze
 - ▶ procedury (tzw. procedury składowane)
 - ▶ funkcje
 - ▶ pakiety (*packages*)
 - ▶ wyzwalacze (*triggers*)
- ▶ Zalety
 - ▶ przetwarzanie na serwerze – bez konieczności transmisji sieciowych
 - ▶ przenośność – możliwości identyczne na wszystkich platformach
 - ▶ stosunkowo dobra integracja z SQL
 - ▶ ten sam język do programowania na serwerze i w aplikacjach klienckich Oracle Forms/Reports

NLS – *National Language Support*

Co zależy od języka

- ▶ Strona kodowa
- ▶ Komunikaty
- ▶ Sortowanie
- ▶ Format liczb i dat

Obsługa NLS w Oracle

- ▶ Strona kodowa (ustawiana przy kreowaniu bazy danych!), np. US7ASCII, EE8MSWIN1250, EE8IS08859P2
- ▶ Strona kodowa dla NCHAR – z reguły UTF8.
- ▶ Automatyczna translacja przy przesyłaniu
- ▶ Suplementy językowe zawierające komunikaty
- ▶ Język i strona kodowa na serwerze i na kliencie niezależne

Ustawienia NLS

- ▶ Zmienne systemowe
 - ▶ NLS_LANG = język_terytorium.strona_kodowa,
np. POLISH_POLAND.EE8MSWIN1250
 - ▶ zmienne pomocnicze, np.: NLS_SORT, NLS_NUMERIC_CHARACTERS
- ▶ Wyznaczają: język, sortowanie, format domyślny liczb i dat
- ▶ ALTER SESSION zmienia parametry NLS (oprócz strony kodowej) dla sesji
- ▶ Zmienne systemowe definiowane w s.o., np. w Windows w rejestrze w gałęzi HKEY\LOCAL\MACHINE\SOFTWARE\ORACLE, w podgałęzi odpowiadającej danemu ORACLE_HOME, np. KEY_oracle_home